

But we learnt, he is liable

והתניא חייב –

OVERVIEW

אשי גמרא asked, פטור he is מנינים from two בורר ואוכל, but we learnt in a ברייתא that he is חייב. The גמרא answered that אשי is in a case where he was בורר בנפה וכברה and the ברייתא where he was בורר בקנון ותמחוי. There is a dispute between רש"י and תוספות as to which ברייתא the גמרא cited.

פירש בקונטרס¹ דהיינו ברייתא דלעיל -

רש"י explained that when the גמרא asked 'והתניא חייב' it was referring to the previous ברייתא on this עמוד which stated חטאת ואם בירר חייב.

disagrees: תוספות

וקשה לרבינו יצחק² דלמאי דמוקמינן לה בנפה וכברה משמע דוקא לבו ביום אסור -

And the ברייתא that ר"י has a difficulty; for according to how we established the ברייתא that when it states בירר חייב, it means that he was בורר with a sieve or a strainer, it would seem that it is only forbidden if he was בורר for eating later on that day –

אבל לאלתר אפילו בנפה וכברה שרי³ -

However if he was בורר to eat immediately it is permitted even בנפה וכברה -

ובפרק קמא דביצה (גם זה שם, יד, א) משמע דבנפה וכברה אסור בכל ענין -

However in the first פרק of ביצה מסכת it seems that selecting בנפה וכברה is אסור in any manner (even if it is לאלתר) -

דתנן בית הלל אומרים בורר כדרכו בקנון ובתמחוי אבל לא בנפה וכברה -

For the משנה teaches, 'ה"ה maintains, he selects in a normal manner with a but not with a בנפה וכברה -

ולא מפליג בין לאלתר לבו ביום⁴ -

And the משנה does not distinguish whether it is לאלתר or whether it is later בו; rather in all instances (even לאלתר) it is forbidden.

¹ בד"ה והתניא.

² This is in addition to the question תוספות asked on רש"י previously מתקין [TIE there footnote # 6].

³ רש"י explained the previous ברייתא (which, according to רש"י, the גמרא means by saying חייב) that when it says לבו ביום. We are now saying that when that בורר it means לאלתר, and when it says חטאת ואם בירר חייב it meant וכברה. Therefore we must assume that the רישא of the ברייתא which states that בורר (which means לאלתר [as רש"י explained]) is even if he was בורר בנפה וכברה.

⁴ This would contradict our ברייתא, according to פרש"י that לאלתר it is מותר even בנפה וכברה. See footnote # 6. [In addition (to לא מפליג בין לאלתר וכו') the ב"ה there are arguing with ב"ש who state בורר אוכל ואוכל indicating that he is בורר to eat לאלתר, so presumably the ב"ה are discussing the same situation, namely לאלתר.]

פרש"י has an additional question on תוספות:

ועוד לכאורה לעולא דלעיל⁵ הוי בורר לבו ביום כמו לאלתר לאביי -

And additionally, according to עולא previously, his ruling on ביום is seemingly like לאלתר according to אביי (that each is מותר according to their respective opinions) -

ואם כן שרי לעולא בנפה וכברה אפילו לבו ביום -

So therefore according to עולא it is permitted to be בורר בנפה וכברה even for later
- בו ביום -

ובמתניתין דביצה אסור לכל הפחות לבו ביום⁶ -

However in the משנה of ביצה it is at least אסור to be בורר for ביום!⁷

תוספות offers his interpretation:

ונראה לרבינו יצחק דברייתא דלעיל איירי בבורר ביד -

And it is the view of the ר"י that the previous ברייתא (of בירר חייב) is discussing where he is בורר by hand (and therefore it is permitted לאלתר) -

והכא דמוקמי לה בנפה וכברה ברייתא אחריתי היא⁸ ואפילו לאלתר חייב חטאת -

However here where the גמרא establishes a ברייתא by נפה וכברה, that is another ברייתא and there he is בורר to eat it even if he was חייב חטאת -

וכן משמע מתוך פירוש רבינו חננאל דפירש שיש ג' דינים בבורר לאלתר -

And so it seems from the explanation of the ר"ח, who explained that there are three laws for one who is בורר to eat immediately -

דביד מותר לכתחלה⁹ בקנון ובתמחוי פטור אבל אסור¹⁰ בנפה וכברה חייב¹¹ חטאת:

That if he is בורר ביד it is מותר לכתחלה, and by קנון ותמחוי he is אסור, and פטור אבל אסור, and by נפה וכברה he is חייב חטאת.

SUMMARY

⁵ interpreted the ברייתא of עולא to mean that he is permitted to be בורר לבו ביום, but if he is בורר למחר he is חייב. This is parallel to אביי who rules לאלתר it is permitted and לבו ביום he is חייב.

⁶ This question is that even if one will answer that the ruling of ב"ה in ביצה is only if it is לבו ביום but not לאלתר, where it will be מותר (so there is no contradiction to אביי [see footnote # 4]), nevertheless we will have the contradiction on עולא who permits ביום even by נפה וכברה, which is certainly prohibited by ב"ה.

⁷ The משנה there stated that according to ב"ה one may be בורר בקנון ותמחוי but not with נפה וכברה. Obviously we are not discussing that he is בורר for the next day, for that is certainly forbidden, therefore at most the ruling of עולא is concerning לבו ביום and nevertheless נפה וכברה is אסור. However (according to פרש"י) it would seem that עולא maintains that לבו ביום it is מותר even by נפה וכברה. See footnote # 3. See 'Thinking it over' # 1.

⁸ That ברייתא merely stated חייב חטאת והניח בירר ואכל בירר; it did not state any היתר (just like the statement of רב אשי except it stated חייב instead of פטור). See 'Thinking it over' # 2.

⁹ This is the ruling of אביי in the first ברייתא. that ביד לאלתר it is מותר.

¹⁰ This is the ruling of אשי.

¹¹ This is the ruling of the later ברייתא (footnote # 8).

It is נפה to be מותר, however by קנון ותמחוי it is אסור, and by ביד לאלתר it is מותר, however by נפה (even if it is לאלתר) he is חייב חטאת וכברה.

THINKING IT OVER

1. ¹²עולא asks that according to פרש"י there will be a contradiction to תוספות. However s'עולא view has been discredited, so what is תוספות question?!¹³

2. ¹⁴According to תוספות that the גמרא is citing another ברייתא (that he is חייב חטאת), why did not the גמרא ask that the two ברייתות contradict each other (for the previous ברייתא rules that מותר לאלתר). Additionally, why indeed did the גמרא not ask on רב רב, from the previous ברייתא where it rules either מותר or חייב חטאת, but there is no ruling of אסור as רב אשי maintains?¹⁵

¹² See footnote # 7.

¹³ See מהר"ם.

¹⁴ See footnote # 8.

¹⁵ See פני אברהם and מהר"ם.